

A nyelvi identitás alakulása egynyelvű svéd és kétnyelvű családokban. Egy finnországi empirikus kutatás tapasztalatai Vincze László

Finnország kétnyelvűsége, illetve ehhez kapcsolódóan a svéd nyelv magas státusa gyakran kelti fel a kétnyelvűséggel foglalkozók érdeklődését. Kevésbé ismert azonban, hogy a nyelvcsere, a nyelvi asszimiláció a finnországi svéd közösség számára is kihívást jelent.

Finnország kétnyelvű régióiban az 1950-es évektől kezdődően nagymértékben megváltozott a lakosság nyelvi összetétele, s ezzel együtt lendületesen emelkedni kezdett a vegyes házasságok száma. A jelenség hátterében egyrészt az állt, hogy a második világháborút követően az iparosodás megindulásával jelentős finn munkaerő áramlott a korábban svéd többségű tengerparti régiókba, másrészt a finn gazdaság recessziója miatt 1950 és 1980 között mintegy 60 ezer finnországi svéd – túlnyomórészt fiatal – vándorolt ki Svédországba.

Mivel a gyermekek nyelvi identitásának alakulása szempontjából döntő, hogy mely nyelven vesznek részt az oktatásban, a svéd közösség az 1980-as évek eleje óta komoly erőfeszítéseket tesz annak érdekében, hogy a vegyes nyelvű családokban született gyermekeket szüleik svéd iskolába írassák.

Törekvésük eredménye, hogy míg az 1970-es évek elején a kétnyelvű családokban született gyermekeknek csupán 40 százalékát regisztrálták svéd anyanyelvűként, s még ennél is kevesebbet írtak közülük svéd iskolába, ma a kétnyelvű gyermekek mintegy 70 százalékát regisztrálják svéd nyelvűként, s több mint 80 százalékuk svéd tanítási nyelvű iskolába jár. Napjainkban a finnországi svéd iskolákban a gyermekek 50%-a svéd, 40%-a vegyes, 10%-a finn nyelvű családból érkezik.

A versenyképesség érdekében a svéd iskolák is igyekeznek tenni, amire mindenképp a finn nyelv anyanyelv-irányú oktatása, az ún. „anyanyelv-megerősítési” (förstärkt modersmål) program, valamint a finn nyelv anyanyelvűként való oktatása (modersmålsinriktad finska) példa.

Előadásomban röviden áttekinteném a vegyes házasságok kialakulásának, illetve az iskolaválasztási tendenciák megváltozásának hátterét, folyamatát, valamint ismertetném egy 2006 őszén finnországi svéd középiskolások körében végzett kérdőíves felmérés eredményeit.

A kutatás célja az volt, hogy feltérképezzem a diákok nyelvi hátterét, illetve a nyelvi identitással kapcsolatos attitűdjeiket. Abból a feltételezésből indultam ki, hogy az egynyelvű svéd, illetve a kétnyelvű családokból származó diákok nyelvi identitása között – a svéd nyelvű oktatásban való részvétel következtében - nem érzékelhető jelentős különbség. A vizsgálat eredményei jórészt beigazolták ezt a feltételezést.

Előadásom keretében érintőlegesen bemutatnám a témához kapcsolódó legfontosabb szakirodalmat is.

Hivatkozások:

Finnäs, Fjalar (1986): Den finlandsvenska befolkningsutvecklingen. Ett analys av en språkgrupps demografiska utveckling och effekten av blandäktenskap. In: Svenska litteratursällskapet i

Finland (1996): Elevtillströmningen till svenska grundskolor. In: Institutet för finlandssvensk samhällsforskning, Åbo akademi, Vasa (Vaasa) Rapport nr 30.

Lojander-Visapää, Catharina (1996): Språkmiljö och skolval i Helsingfors SSKH meddelanden Nr 41 Svenska social- och kommunalhögskolan vid Helsingfors Universitet